

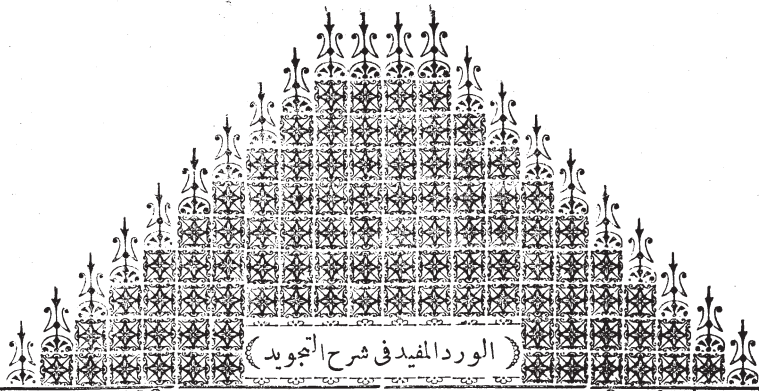
﴿ هو المعين ﴾

ان هذا الشرح الجديد * والفوائد اللاحقة به بالرأى السيد *
قد بادى في كتاب التأليف على وجه الكمال * بهمة ظل الرب المجيد
المتعال * دام باريكة السلطنة مع النصر والفيوض * ماتعلم
الاطفال والطلاب وما اقيمت السنن والفروض * حرره
الفقير الى آلاء ربه الصمد شيخزاده محمد اسعد
الحسينى النقيب على الاشراف فى السدولة
العلية العثمانية غفرلها
فوائد مجبى

﴿ صاحب وناشرى ﴾

محمد عطا وشر كاسى - صحافيه عثمانيه شركتى

اشبو تجويد شرحى ورد المفيد نام كتاب معارف نظارت
جليله سنك (٥٥٠) نومرولى ١٧ شعبان المعظم سنه ١٣١٣
تاريخلى رخصتنامه سى اوزرينه تصحيحه ههنا امكن دقت
واعتد ايديله شركت مذكوره نك وزير خاتمه كائن ٢٥ نومرولى
مطبعه سنده طبع اولتشدرد

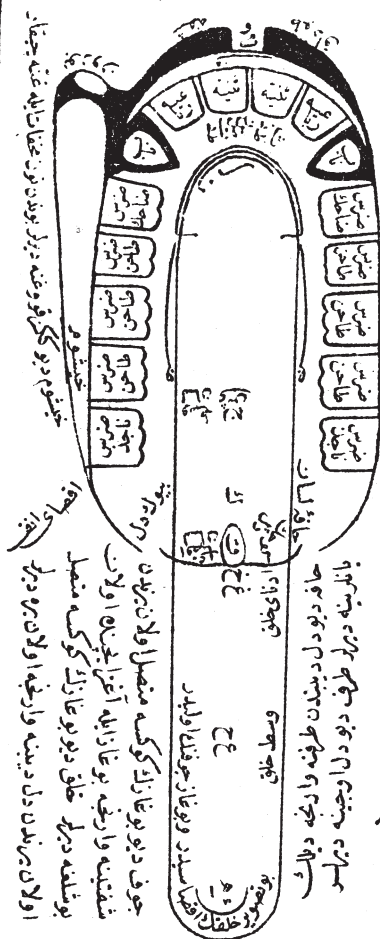
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي أنزل القرآن * وأمر العباد في التلاوة بالترتيل والبيان * والصلوة والسلام
على النبي النبيل * الذي هو معدن التجويد والترتيل * وعلى آله واصحابه الذين هم ينابيع
التلاوة * ومطالع البيان والهداية (أما بعد) معروف أولوب هكتيلرده اوقونان تركي
ولطيف تجويد مشهورك مؤلفي أولان فاضل مرحوم قرآن كريمه اقتدا وسنت رسوله
اتباعا كتابته (بسم الله الرحمن الرحيم) ديوب بسملة ايله بدأ ايلدى (بسم الله) بن الله
ذوالجلال اسم شريفنه ياشيجي وحق جل وعلا دن ياردم ديليجي اولديغ حالده باشلرم
(الرحمن) دنياهه مؤمنى وكافرى ومطيعى وعاصى يي اسركيجي (الرحيم) آخرته
مؤه نلره زياده رحت ايديجيدر (الله تعالى به) كه الوهيت ذات جليل الشانه خاص
وكال ربوبيت وجود بيجونه مختصدر (جد) مدح ايدوب اوكمك (وشنادن)
ثنا اولوله مق معناسنه در يعنى حق سبحانه وتعالى يي او كوب واولوله دقدنصكره
(ورسولنه) جناب واجب الوجود كتاب كريمده محمد رسول الله ديور سالتيله
شهادت ووصف ايلديكي سيدالاولين والاخرين محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب
بن هاشم بن عبد مناف حضر تليدر عليه الصلاه والسلام (ودخى آله) ازواج
طاهرات واولاد اما جدنه (واصحابنه) ياران واحبابنه (صلات) حق جل
وعلا دن رحت وملائكه لردن استغفار ومؤمنلردن عندالله تعالى رفعت قدر
وعلومنز لتليته دعا (وسلامدن) ايكي جهانك كرامات كامله وسلامت شامله سى
انلرك اوزرلرينه اولمق دعا ونيازندن (صكره) ايمدى مؤلف مرحوم بورساله يي
مبتدى وصبيان ضعيف الاذعان ايجون جمع ايتديكندن مسائل تجويدك بعض
فروعاته قصر ايدوب مقصود بالذات اولان قواعديكه مخارج حروف وصفات
لازمه وصفات عارضه لريدر بونلرك فهم وادراكى اطفاللره صعب اولمغله
اكثر يسنى مسكوت عنه براغوب غايت مختصر قلدى ومبتدى ايسه سعي وتعلم ايدرك
متتهى اولوب واستعدادى قوت بوله جغى دركاردر بواجلدن بومحله فن بجويدك مبتنى

علیها سی اولان اصول مسائلنک بر بنده بیان و تحریری انسب اولمغه امام هدی و فنون
 علویده پیشواتق الدین بر کوی محمدافندی تحریر مر حومک در یتیم نام رساله متینی
 فن بجویده یکتا و مسلم معنی اولوب انتخاب و اعتماد شایسته و احری اولمغه انک
 و شرحنک محتوی اولدیغی قواعد و مسائلک اهم و الزمی انتخاب و انکله اکتفا اولوب
 بو شرح اندن مأخوذ اولدی * معلوم اوله که علماء فن ادا علم تجویدی (التجوید مملکه
 یقندر بهاعلی اعطاء کل حرف حقه و مستحقها) ایله تعریف ایلدیلر معناسی تجوید یعنی
 علم ادا که کوزل او قومق انسانده بر قوت و خویدر که اول قوت ایله کشی هر بر حرفه
 لازم اولان حقنی و مقتضاسنی سهولته ویر مکه قادر اولور و تعریفده اولان حقهادن
 مراد صفات لازمه و مستحقهادن مقصود صفات عارضه در دیمشرا یمدی حروفه
 لازم اولان صفت ایکی قسمدر بر قسمی صفت لازمه در که بونک ذات حرفدن
 ایرلمسی ممکن دکادر زیرا بو صفت حرفدن منفک اولسه ذات حرف دخی بولنر
 بویه اولان صفته صفت لازمه و صفت واجبه دیرلر و تغییرنه لحن جلی دیرلر
 اصل حرفی تغییر ایدوب بوزد یغیچون بوده اون الی صفاتدر که بونلرده مخرج
 جهر همس شدت رخاوت باینه استعلاء انخفاض اطباق انفتاح قلقله
 صغیر غنه تقشی تکریر استطاله (و دیگر قسمی ذات حرفدن ایرلمسی ممکن
 اولان صفتدر که بوکا صفت عارضه دیرلر و تغییرنه لحن خفی تسیمه ایدرلر
 ذات حرفی تغییر ایتدیکچون بوده اون بر صفاتدر که بونلردر تفخیم ترقیق
 ادغام اخفاء اظهار قلب مد وقف سکتة حرکه سکون ﴿﴾ بیان الصفات
 اللازمة ﴿﴾ (المخرج) اما مخارج حروف اکثر علمانک قوی اوزره اون الی
 مخرجدر مخرج دیو حرفک چیقوب بلوردیکی یره دیرلر بونک طریق حرفک
 برینی ساکن یا مشدد قیلوب اولنه برهمزه کتوروب تلفظ ایلدکده سس قغنی
 یرده ایلشوب توکنورسه اول حرفک مخرجی اول محلدلر مثلابانک مخرجنی ییلک
 مراد ایلسک اب دیوب سکوت ایلدکده دوداقلر بر یرنه قیانوب قالور اندن
 معلوم اولور که بانک مخرجی دوداقلر ایش (معلوم اوله که مخارج درت اعضایه
 منحصردر که آنلر بوغاز دل دوداق خیشومدر اما بوغازده اوچ مخرج
 واردر (اولکیسی بوغازک کوکیدر که کوسه بٹشن یریدر بونک ابتداسندن
 (همزه) صکره سندن ها ده صکره سندن الف چیقار (الانجیسی بوغاز
 اورته سیدر بونک اولندن عین صکره سندن حا چیقار (اوچنجیسی بوغازک
 اغزه یا قین یریدر بوندن ترتیب اوزره غین ایله خا چیقار (دردنجیسی
 اقصابی لساندر که دیلک بوغازه بٹشدیکی یردر بیولک دل دینک اوستیله قارشوسی
 اوست طماقدن قاف چیقار (بشنجیسی کاف مخرجیدر قاف مخرجی کبیدر لکن
 اندن بر پارق مقداری اشاغیدر (النجیسی ترتیب اوزه جیم شین یا

مخر جلدريدركه بولك ديلك اور تاسيله برابري اوست طماقدر (يدنجيسى ضادمخر جلدريد
يا مخر جنك مابعد جكرى برابري اولان صولدن ويا صاغدن ديلك يان طرفيله قارشو
سندكه اوست آزوديشلركه سيورى يان ديشك ياننده كي آزوديشنه كلنجه در اخر اجنك
طريقى الت چكه يي بر مقدار اشاغى چكوب ديلك اور ته سنى اوست طماغه قيايوب ديلك
اول طرفنى مذكور اور ته ده كي آزوديشلرينه ازه جق طيار كي ايدوب ديلك او جنى
بوشده براغوب تكلف سز سنى چيقارر بونده ازه جق وزلتى پيدا اولور زيرا ضاد
حرف قوى اولوب ورخاوتله ده متصفدر (سكزنجيسى لام مخر جلدريد بودخى
صاغدن يا صولدن ضادمخر جنك نهايتندن دل او جنه وارنجه ديلك ياني ايله قارشوسى
اولان اوست طماقدر كه ضاحك و ناب و ثنيه ديتلان ديشلرك اوست جكرلريدركه لامك
مخر جى جله دن وسعتليدر (طقوزنجيسى اخفا اوليان نون مخر جلدريدركه دل او جيله
قارشو سندكه اوست اولك ديشلرك انلريد (اوننجيسى راء مخر جلدريدركه ديلك غايت
او جنك بر مقدار ارقه سيله قارشو سندكه اوست اولك ديشلرك اوست جكرى اولان طماقدر
ايمدى ديلك اوجى مقوس و طولى خط مقوس و عرضى سطح مقوسدر و لام
مخر جنك نهايتندن ديلك غايت او جنه كلنجه اول سطح مقوس قارشو سيله نون مخر جلدريد
(اون برنجيسى على الترتيب طا دال تا مخر جلدريدركه دل او جيله ايكي اوست
اولك ديشلرك نصفلرندن يوقاروسيدر كه اتلرينه وارنجه در پس ديش اتلرينه
غايت ياقين اولان يردن طا چيقار ازه جق اشاغي سندن دال چيقار نصفلرينه
ياقين اولان محلدن تا چيقار (اون ايكنجيسى على الترتيب صاد سين زاء
مخر جلدريدركه ديلك انجه او جيله ايكي الت ديشلرك نصف اعلا ريدرن نصفلرينه
ياقين يردن صاد چيقار و يوقاروسندن سين چيقار باشلرندن زاء چيقار
(اون اوچنجيسى على الترتيب ظا ذال تا مخر جلدريدركه دل او جنك يوقارو
يوزيله اوست اولك ديشلرك باشلريدركه ديلك غايت او جنك ارقه سندن ظا
چيقار ازه جق اردندن ذال چيقار انك ازه جق اردندن تا چيقار ترتيب
اوزره لسان اوجى ظاده غايت آز چيقوب ذالده اندن زياده جه ثاده ده از زياده
چيقار (اون دردننجيسى ايكي اوست اولك ديشلرك طرفلريه الت دوداغك ايچ
طرفيدركه اندن فا چيقار (اون بشنجيسى ايكي دوداق ارالريدركه بورادن
ترتيب اوزره با هم واو چيقار ابتدا دوداقلر بر برينه قوتلى قيايمغله با چيقوب
ايچلرينك بر مقدار او جلرينه ياقين يرلرى بر برينه ضعيفچه قيايمغله هم چيقوب
دها زياده او جلرينه ياقين اولان يرلرى بر برينه قيايمغله رق ضم اولمغله واو
چيقار (اون التنجيسى خيشو مدر خيشوم ديو ككز قو و غنه ديرلر بوندن نون مخنات
ايله غنه چيقار نون مخنات اخفا بونده ذكر اولنان نونلردركه ذاتلرى كيدوب
غنه لرى باقى قالور ايمدى نون مخنات ايله غنه ذاتا بر در اما اعتبار امتغايرلردر

علماء فر: قرائنك كوسر دكلى وجملة اولان مخارج حروف رسميد

معلوم اوله كه اكثر اشخاصك ديشلى
اونوزايكى اولدينى اجلدن بونصوبرده
اونوزايكى ديش اوزرینه ترتیباً و نمشد
اما بوديشلك اوزالنسی استچه واو
النسی التچه ده دراوست چه ده
اولان ديشلردن اولك ديشلرینه ثنیه
دیرلر جمعی نیایا کور بوشیه لرك اردنك
واقع اولان ديشلره رباعیه دیرلر جمعی
رباعیات کور بورباعیه لرك اردنك واقع
واقع اولان سیوری ديشلره ناب دیرلر
جمعی نیاب کور بونابلك اردنده واقع
اولان ديشلره ضرس دیرلر جمعی ضرائس
کور بوضرسلردن نابلك اردنده واقع
اولان ديشلره ضرائك دیرلر جمعی ضواحك
کور بوضا حكرلك اردنك واقع اولان
التی ديشه طاحن دیرلر جمعی طواحن
کور بوطلا حنلك اردنده واقع اولان
ديشلره ناجید دیرلر جمعی نواجید کور
آلتچه ده اولان ديشلك اسملى
وترتیبلى دخی بوبله در فافهم

معلوم اوله كه جميع مخارج بش اعضايه منحصردر برى حروف مدایچون
فرض اولنان بوغازایله اغز جوفیدر وبرى خلقدر بونده تصویرده کی
ترتیب اوزره اوج مخرج محقق وارددر وبرى لساندر بونده دخی تصویرده کی ترتیب
اوزره اون مخرج محقق وارددر وبرى شفه در بونده دخی تصویرده کی ترتیب
اوزره ایکی مخرج محقق وارددر وبرى نون مخفات ایچون فرض اولنان خیشومدر
صاقین عزیزم فالسه وهنك لطیفله حقل شکل لطیفند
اهل دانك ترتیب اوزره دیزدی حروفی حمن سه برده

(معلوم اوله که بوندنصکره ذکر اولنه جق صفاتلر تااستطاله صفتنه وارنجه
 جله سی ذات حروفه مخارج کبی واجب و لازم اولان صفات لازمه دندر
 (الجهر) جهردیو بر حرف حرکت ایله نطق اولندقدن نفس اقبوب حبس اوله رق
 چیقمسیدر (الهمس) همس جهرک ضدیدر که نفس اقبوب صوتک چیقمسیدر
 حرفلری بونلردر (ستنشخصک خصنه) ماعدا حرفلر مجهوره در جهر ایله
 همسک فرقلری بودر که قن حروف جهریه بی حرکت لیوب تکرارله سک مثلاً
 ققق دیسک نفسی حصر اولوب حبس اولمش بولورسون شویله که اول حرفلر
 ایله نفسدن بر فضله شی حس اولنوب اشیدلر اما حروف مهموسه لری حرکت لیوب
 تکرارله سک مثلاً ککک دیسک نفسی نطقله بیله جریان ایدوب اقبوب
 بولورسون حروف مهموسه لرک خروجنده مخارج اعتدالرنده ضعف لرندن
 ایچون اما حروف مجهوره لر بونلرک خلافتنه در که خروج لرنده مخارج قوت
 اعتدالرندن نفسی جریاندن منع ایدر لر ته کیم مثلاً مذکور لردن فهم اولندی
 (الشدة) شدت دیو حرف اسکانله نطق اولندقدن صوتک اصلاً اقامسنه دیرلر
 حرفلری بونلردر (اجدک قطبت) (الرخاوة) رخوه دیو صوتک اسکانله
 نطق اولندقدن تمامیله اقامسنه دیرلر حرفلری بونلردر (خس حظ شص
 هر ضغت فذ) (الینیه) یانییه دیو صوتک کالیله اقق و کالیله اقامق
 بیننده اولسنه دیرلر حرفلری بونلردر (لمیروعا) بواوچ صفات مذکور لرک
 فرقلری بودر که قن سن حروف شدیددن مثلاً الحج کله سنده کی جیم اوزرینه
 وقف ایلسک صوتی را کد و محبوس بولوب اول حرف ساکنی مدایک قصد
 ایلسک مدایده من سن واکر حروف رخوه دن مثلاً الطش کله سنده کی شین
 اوزرینه وقف ایلسک صوتی حبس اولیوب اقبوب بولورسون اکر اول حرف
 ساکنی مدایک قصد ایلسک مدایده بولورسن و قن حروف بیننده دن مثلاً
 الحل کله سنده کی لام اوزرینه وقف ایلسک صوتی بین بین بولوب نه حروف
 رخوه کبی زیاده جریان ایدر ونه حروف شدید کی زیاده محبوس و محصور
 ایدر بولورسون (الاستعلاء) استعلاء دیو حرف نطق اولندقدن لسان اوست
 طماغه قالمماغه دیرلر حرفلری بونلردر خص ضغط قظ (الانخفاض) انخفاض
 استعلاءک ضدیدر که حرف نطق اولندقدن لسان اوست طماغه قالمغز حرفلر
 استعلاء حرفلرینک ماعداسی اولان حرفلردر (الاطباق) اطباق بر حرف نطق
 اولندقدن لسان اوست طماغه قالمغزه دیرلر حرفلری بونلردر ص ض ط ظ

(الانفتاح) اطباقك ضدیدر که حرف نطق اولند قدده لسان اوست طماخه قپانمز
 حرفلری اطباق حرفلرینك ماعداسی اولان حرفلردر (القلقة) قلقله شدت
 صنتیله جهر صنتنك اجتماعیدر بونلرایسه صنات قویه دندر ایمدی حقلربنی
 ویرمك ایچون ایکی صوته محتاجدر زیرا شدت صوتك اقسامنه مانع جهر
 نفسك اقسامنه مانعدر بواجتماعك صعو بتندن ایچون قلقله ایکی صوته محتاج
 اولوب سکونه مخصوصدر دیدیلر حرفلری قطب جد حرفلریدر اکثر علما
 همزه یی هر نقدر حرف شدید وجهیر ایسه ده قلقله حرفلرندن اخراج ایندیلر
 زیراهمزه بعضا تغییر و بعضا تبدیل وحذف عارض اولوب قلقله سی زیاده کریه
 اولدیفیچون (الصفیر) صفیر دیو حرفك صوتی اصلنه شیده اولمغه دیرلر
 حرفلری بونلردر صاد سین زا (الغنة) غنه دیوشول صوته دیرلر که انك
 خروجی ککز اوله حرفلری نون میم حرفلریدر اما بوحرفلر مشدد اولدقلرنده
 غنه ایتیموب اظهار ایتك واجبدر (التکریر) تکریر دیو حرف نطق اولند قدده
 لسانك سرچسنه دیرلر بوصنت رایه مخصوصدر (التشبی) تشبی دیو حرف
 نطق اولند قدده صوت طاغیلوب طرف لساندن چیقان حرفه دیرلر مثلاً طاء معجه
 مخرجنه متصل اولمقددر بوصنت شین معجیه مخصوصدر (الاستطاله) استطاله
 دیو صوتك امتدادینه دیرلر بوصنت ضاده مخصوصدر زیراضادك صوتی مخرجنك
 اولندن چکیلوب تالام مخرجنه وارنجیه اوزانور ایمدی بوصنت لازمه دن
 اولان استطاله ایله صنت عارضه دن اولان امتدادك فرق صنت مستطیل مخرج
 حرفده جریان ایدوب صنت ممدودیت ذات حرفده جریان ایدر که حرفه
 صکره دن عارض اولور ﴿ بیان الصفات العارضة ﴾ (التفخیم) تفخیم دیو
 حرفی قالین اوقومغه دیرلر (الترقیق) ترقیق دیو حرفی اینجه اوقومغه دیرلر
 (الادغام) ادغام دیو مماثلین ویا متقاربین اولان ایکی حرفی بر برینه خلط
 ایدوب ایکسینی بر مشدد حرف قیلغه دیرلر شول حیثیتله که بینلرنده وقوع
 بولان شدت امتزاجدن سماعده حرف واحدکی اکنور (الاخفاء) اخفاء
 تشدید سز ادغام ایله اظهار بیننده برحالت وقرائتدر (الاطهار) اظهار دیو
 حرفی اخفاسز ادغام سز بینلرک آیره رق آشکاره اوقومغه دیرلر (القلب)
 قلب دیو بادن مقدم واقع اولان نون ساکنی میم مخفاته قلب ایتکه دیرلر (المد)
 مد دیو حرف لینده اولان مددن زیاده مدی زیاده ایتکه وحرف مدلرده
 بر سبب ایچون بر النندن زیاده مد ایتکه دیرلر (الوقف) وقف دیو تنفس ایله

بیاه صوتی قطع اتمکه دیرلر (السکتة) سکتته دیو نفس المقسزك صوتی قطع اتمکه دیرلر (الحركة) حرکه دیو حالت وصلده حرفی حرکه لندره که دیرلر (السكون) سکون دیو حالت وقفده آخرکی حرفی وقف ایچون ساکن قیلغه

دیرلر ایمدی حرکه ایله سکون وصل ایله وقفك مقتضالیدر انتهى (معلوم اوله که حرف مد) یعنی مد اولنوب چکلمکی قبول ایدن حرف (اوچدر) ایمدی اصل کله ده اولان حرف یا حرکه لیدر یا حرکه سزدر اول حرکه لی اولان حرف یا چکیله رك اوقونور ویا چکلمز اکر چکیله رك اوقونان حرف اوتره ایسه مابعدنده کی حرف مد (واو) در وا کراسره ایسه مابعدنده کی حرف مد (یا) در وا کراستون ایسه مابعدنده کی حرف مد (الف) در معلوم اوله که مد اولنان کله لرد مد اولنان حرف حقیقتده حروف مدلر در اما ماقبللرنده کی حرفلر اشباع اولندیچه مد حصول بولمز بوسیدن ماقبللرنده کی حرفلری مدایله توصیف و تعبیر ایدرلر (اما اونه زمان) یعنی نه حالده ونه وقت (حرف مد اولور)

یعنی چکیله رك اوقونور (واو ساکن) یعنی حرکه سز و ماقبلنه متصل (اولوب ماقبلی) یعنی واو ک اوست طرفی (مضموم) یعنی اوتره اولسه (اول زمان) اول واو (حرف مد اولور) چکیله رك اوقونور (مثالی) لی ده کی لامه متصل اولان یا حرف ربطدرکه ذکر اولنان قاعده یه مربوطدر یعنی بو ذکر ایتدیگمز قاعده نك مثالی دیمکدر بوندنصکره کلنلرك جلّه سی بوسیاق اوزره در (اعوذ کبی) اعوذ نك عینیکه واو ک اوست طرفیدر اوتره اولوب واو دخی ساکن اولمغله حرف مد اولوب چکیله رك اوقونور (اما یانه زمان حرف مد اولور) یعنی چکیله رك اوقونور (یاساکن اولسه ماقبلی) یعنی یانک

اوست طرفی (مکسور) یعنی اسره (اولسه اول زمان حرف مد اولور مثالی قیل کبی) قیل نك قافیکه یانک اوست طرفیدر اسره اولوب یادخی ساکن اولمغله حرف مد اولوب چکیله رك اوقونور (اما الف دائماً ساکن اولوب) زیرا حرکه قبول ایدن الفّه همزه دینوب حرکه قبول ایتینه الف دینور (ماقبلی مفتوح) یعنی اوستون (اولمغله جمیع زمانده) و هر وقت (حرف مد اولور مثالی قال کبی) قال نك قافیکه النك اوست طرفیدر اوستون اولوب الف دائماً ساکن اولمغله حرف مد اولوب چکیله رك اوقونور * معلوم اوله که بو حرفلره حرف مد تسمیه اولمغه سبب زیرا بو حرفلره بر حیز و مقر اولوب انجق بوغاز و اغز بوشلغدن خروج ایدوب چکیله رك هوایه منتهی اولورلر بواجلدن صوت منقطع اولنجه مدی قبول ایدرلر

بوسیدن حرف مد دیر لر (ودخی سبب مد) یعنی حرف مدی مقتضای طبیعت لرندن
زیاده چکمه سبب (ایکیدر) بری (همزه) درکه حرکه لی الفدر ایکنجیسی
(سکون) مؤلف مرحوم سکونی ترکیجه تعریف ایدوب (سکون دیمک حرکه سی
اولیان حرف دیمکدر) دیدی زیر از زیاده ایضاحه محتاجدر که مبتدی کوز لجه فهم ایده

باب مدطبیعی

باب دیو لغتده قیویه دیر لر اما اصطلاحده براز مسائلی مشتمل اولان مجتبه دیر لر*
و مد دیو لغتده چکمه دیر لر و طبیعت دیو اصله و برشیک برشی اوزرینه مجبول
و منظور اولسنه دیر لر بوباده ذکر اولنه حق مد اول حرفک ذاتی و طبیعتی
اصلی مثابه سنده اولدیفندن مدطبیعی دیو تسمیه ایلدی ایمدی مدطبیعی بی
سائر مدلرک اوزرینه تقدیم ایلدی زیرا بونک مدی اصلی و ذاتیدر اما سائر
مدلرک مدی مدفرعی و مدعارضیدر که مداخلی اوزرینه زیاده چکمه کدر (قچن) یعنی
نه وقت برکله ده (حرف مد) یعنی واو یا الف (دنصکره سبب مد) که بری همزه
و بری سکوندر که هنوز بیان اولندی (اولسه اولزمان) اول کلمه ده اولان مد
(مدطبیعی) یعنی مداخلی و مد ذاتی (اولور مثالی تو ابا) بومثالده حرف
مد و او مفتوحه دنصکره واقع اولان الفدر ما بعدندنه سبب مد اولان همزدن
یا سکونندن برشی واقع اولما مشدر انکی چون مدطبیعیدر (ابدا) بومثالده مدطبیعی
تئوندن و قلوب اولان الف اوزرینه وقف اولندقدّه حاصل اولور و اکرووقف
اولنمزسه مدطبیعی اولماز زیر اتوین نه حرف مددر و نه سبب مددر (طه) بومثالده
ایکی مدطبیعی وارد بری طاویری هاده در که حرف مد ماقبلری مفتوح الفلریدر
(والف لام رانک راسی) زیرا رادیدکده حرف مد ماقبلی مفتوح الفدر
(و حامیک حاسی کبی) کذلک حادیدکده حرف مد بونده دخی ماقبلی مفتوح
الفدر و ما بعدلرنده دخی سبب مددن برشی یوقدر ایمدی بونلرک امثالی نقدر کلمه ده
مدوارایسه جله سی مدطبیعیدر (اما بونک) یعنی مدطبیعینک (مرتبه سی) یعنی
مقداری (برالف مقداری مد اولنقدر) یعنی چکمه کدر (برالف مقداری
دیمک) اصطلاح اهل اداده (برپارمق قالدیره جق قدر دیمکدر) ۳ فولدن
بری مقدار الف دیو علانک تعریفلرنده اولان مقداری اوچ کره الف یعنی
بر برینک اردلرنجه ارا لینه فاصله و سکنه و یرمیه رک و هر بری حرکه لی اوله رق
۱۱۱ ده جک مقداری مدا تمکدر و مراد اصحاب متون دخی بودر و بیک حدودی
مشایخندن بر ذاتک اشارتندن دخی تفهیم ایتدم دیمشدر اسعد الله تعالی فی الدارین

اشو فولدن اولان
ذاتک شو کلامی
طو غریبی تعریف
مد کورده اصحاب
متونی بو تعریف
مجبول ایله تعریفدر
یعنی اعتراضدن
قور تاریجی برکوزل
تحقیقدر واسلافک
کتابلرنده کورلیوب
حتی شارح تجوید
برکوی مولانا الشیخ
احدروی حضرتلری
مدلری الفلر ایله
تعریفک جله سی
تقریبی اولوب حقیقی
تحدید و تعریف
دکدر وانی ضبط
ایتمک و او کریمک
استاذ راسخک
آغزندن ایشتمک
و ادمان ایتمک ایله
حاصل اولور
بو تعریف تعریف
بالجبهول اولدیفنی
اعتراف ایتمش
و سائرلری دخی
بو یولده دیمشدر

وعلماء فن تجویددن جزء افندی سلمه الله تعالى دخی مقدار الفی تکلفسز اغزی
اچانک مقداریدر یا خود الف ده جک قدر در دیو ذکر اولان تحقیقی تأییدالمشدر
تأمل اولنه * معلوم اوله که مدایکی قسمدر بر قسمی مداصلی ومد ذاتی ومدطبیعیدر که
طبیعی چکلمه ومد اولنه اوزرینه وضع اولمشدر بونک مقتضاسی بر الف مقداری
مد اولمشدر ذکر اولان مثالرده اولدیغی کبی وبر قسمی مدفرعیدر که بر سبب ایچون
مدطبیعی اصل اوزرینه زیاده چکلمکدر و مدک کاه واجب و کاه جائز و صنت عارضه عد
اولنسی بومدفرعینک شانیدر اما مدطبیعی اصل اولان حروف مدلر بر الف مقداری مد
اولنقی البته لازمدر که وجودلری مد اولنغله تبیین و تحقیق ایدر و کله جک کرک مد متصل
و کرک مد منفصل و سائر لری مدفرعینک انواعندندر که هر بری بر سبب ایله تفرع ایتمشدر

باب مد متصل

متصل دیولغنده بتشک و مقارن اولان شیئه دیرلر ایمدی مدمتصل دیو سبب مد
اولان همزه حرف مد ایله برکلهده مقارن و متصل واقع اولدقده اولان مده
دیرلر بونک مدمنفصل اوزرینه تقدیم اولنسی زیرا مد متصل اولان کله کندی
نفسندن خارج سبب آخره محتاج دکدر مد منفصل بونک خلافنه درودخی مد
متصلک اکثر علماء قرا قننده کال مرتبه مدی متفق و واجبدر اما مد منفصلک
مدی مختلف فیهدر (چن) نه وقت ونه محلده (حرف مد دنصکره) که حرف
مد و او یا الفدر (سبب مد همزه) یعنی حرکه لی الف (اولوب ایکیسی) یعنی
حرف مد ایله سبب مد اولان همزه (برکلهده واقع اولسه) اول زمان اول مد
(مدمتصل اولور مثالی اذا جاء) بومثالده مد متصل جاء کله سنده در که سبب
مد اولان همزه حرف مد اولان الف دنصکره ایکیسی برکلهده واقع اولوب بریرده
متصل وجع اولمشدر (اولک) بومثالده حرف مد الف مقدره در که لامی
چکن الفدر سبب مد همزه مکسوره در که حرف مد اولان الف دنصکره ایکیسی
برکلهده متصل و مقارن واقع اولمشدر (جی) بونده دخی حرف مدماقبلی مکسور
اولان یاء ساکنه و سبب مد مابعدنده کی همزه مفتوحه در که ایکیسی برکلهده
مقارن و متصل واقع اولنغله مد متصل اولدی (سوء کبی) بونده دخی حرف
مدماقبلی مضموم و او ساکنه و سبب مد مابعدنده کی همزه در که ایکیسی دخی
برکلهده متصل و مقارن واقع اولمشدر بو مثاللرک هر برینی حروف مددن
برینه مثال کتور مشدر (مد متصل مد) یعنی حروف مدده اولان مداصلی
طبیعی اوزره زیاده مد اولنسی (واجبدر) البته لازمدر (متفق علیه اولدیغیچون)

خلاصه مشارالیه
تحقیق تمام کیاتدن
زمان ایله متحد
و تعریفدر و امعانه
حفظ ایده جک بر
کلامدر لمحمد اسعد
رحمه الله تعالى

اگر سؤال ایدوب (متفق علیه دیمک) نه دیمک در دیر ایسک (یعنی) بوکلامدن
 قصدی (جمع قراء) قافک ضمی و رانک تشدید و مدیه قارئک جمعیدر مقصود علم
 قرائتک امام و مقتدر ایدر (مد استدیله علی مراتبهم) مراتب میمک قحی و رانک
 مدی و تانک کسریله مرتبه نك جمعیدر مرتبه پایه و منزلت معناسنه در مقصد
 جمع قرال مرتبه و منزلت لرنجه یعنی علم و معرفت لرنجه مدایدوب هیچ بری (قصر
 ایتدیله دیمکدر اما بونک) یعنی مد متصل (مرتبه سی) و چکله سنک مقداری
 (قرائت عاصم) که کوفیدر ائمه سبعة نك اولور ننددر (روایت حفص) که
 عاصمک راویسیدر قرائتی عاصمدن روایت ایتشدر بونلرک مذهب لری (اوزره
 درت الف مقداری مداو لمتقدر) زیرا مد متصل زیاده مداو لمتسند ائمه قرائت
 اتفاق ایتدکن صکره مدینک مقدار و مرتبه سنده هر بری کندی مذهب
 و مسلک نه کوره اختلاف ایتدیله عاصم درت الف مقداری مد اولمتقدر
 دیدی بو بلده لرده عاصمک قرائتی شایعدر بعضی ایکی الف مقداری مداو لمتقدر
 دیدیلر * معلوم اوله که مداصلی اوزره زیاده اولان مدایکی مرتبه درکه بری طول
 و بری توسط در و مد طول درت الف و مد توسط اوچ الف مقدار ایدر یا خود طول بش
 الف و توسط درت الف مقدار ایدر که روایات مختلفدر و دخی بودرت مرتبه دخی
 کمتشدر که اطول و طول و توسط و مافوق القصری یعنی بش الف و درت الف و اوچ
 الف و ایکی الف یا خود اوچ الف و ایکی بچق الف و ایکی الف و بر بچق الف
 یا خود ایکی الف و بر الف اوچ ربع و بر الف ایکی ربع و بر الف بر ربع در الف
 دیو بر پارمق قالدیره جق قدر یا بر کره آدیجک قدر یا بر کره الف دیجک قدر در
 الحاصل طول و توسطک و مراتب اربعه نك مقدار لری مختلفدر حقیقتی شیخ
 و استاذ ماهر دن سماع و اخذ ایله معلوم و اوضح اولور کذا فی شرح در الیتیم

باب مد منفصل

منفصل دیو لغتده آیرلش و ایزو اولان شیئه دیر لر ایمدی مد منفصل دیو حرف
 مد بر کله و سبب مد بشقه بر کله ده اولان مده دیر لر (لحن) نه زمان (حرف مددن)
 که و او یا القدر (صکره سبب مد) که همزه و سکوندر (همزه اولوب) هر بری
 (بشقه بشقه کله ده واقع اولسه) اول زمان اول مد (مد منفصل اولور) بونک
 (مثالی یا ایها) بو مثالده حرف ندا اولان یا مستقل بر کله درکه حرف مد اکام متصل
 اولان القدر و سبب مد مابعدنده کی ایها کله سنده کی همزه درکه اول دخی مستقل
 بشقه بر کله در ایمدی تحرف مد ایله سبب مد هر بری هر نقدر بشقه کله لرده

ایسه لرده ترکیب سیبیه بری برینه مقارن واقع اولغله یئلرنده حاصل اولان مد منفصل اولدی بو مثال حرف مد الف اولانه مثالدر (انی اخاف) بو مثال حرف مد یا اولانه مثالدر بوراده حرف مد انی ده کی یاء سا کنه درو سبب مد اخاف کله سنده کی همزه درکه حرف مد برکله ده سبب مد بشقه برکله ده واقع اولمشدر (توبوا الی الله کی) حرف مد واو اولدیغنه مثالدر بوراده مقصود اولان حرف مد توبوا کله سنده بایه متصل اولان واو سا کنه درو سبب مد الی الله ده کی همزه مکسوره درکه حرف مد برکله ده سبب مد بشقه برکله ده واقع اولمشدر (ودخی حرف مد کاه واو مقدره اولور) یعنی کوز ایله کوریلوب قلم ایله یازلز بلکه لفظه و تکلمده حصول بولوراکا واو وصل مدی دیرلر (مثالی ان ماله اخلده عنده الاباذنه کی) بو مثالدرده مقصود اولان واو مقدره له کله سنده لامه متصل اولان ضمیر ضمه ایله حرکه لنوب اشباع اولندقدنه مقدرده حاصل اولان واو وصلیه سا کنه مدیه درکه ماقبلی مضموم اولغله حرف مد اولوب واخلده کله سنک سبب مد اولان همزه سنه مقارن اولغله مد منفصل اولدی و عنده دخی بونک کبیدر اما باذنه بو مثالدره دکادر زیر اوای دکل یأیدر کلام تمام اولسون ایچون کتورلمشدر (وکاه) حرف مد (یاء مقدره اولور مثالی و ما یکنز به) بو مثالدره یاء مقدره به کله سنده کی بایه متصل اولان ضمیر بانک حرکه سنه اتبعا کسرله حرکه لنوب اشباع اولندقدنه مقدرده حاصل اولان یاء سا کنه درکه اکا یاء وصل مدی دیرلر ماقبلی مکسور اولغله حرف مد اولور (الامن علیه الا بماء کی) بو مثالدره دخی علمده اولان ضمیر ماقبلنک حرکه سنه اتبعا کسرله حرکه لنوب اشباع اولندقدنه مقدرده حاصل اولان یاء سا کن و صلیدرکه ماقبلی مکسور اولغله حرف مد اولوب و ما بعدنده واقع الا کله سنک سبب مد اولان همزه سنه مقارن اولغله مد منفصل اولدی (مد منفصلک مدی جائزدر) یعنی واجب دکادر بلکه چوق چکسه ده اولور آز چکسه ده اولور (مختلف فیه اولدیغیچون) اکر سؤال ایدوب (مختلف فیه دیمک) نه دیمکدر دیر ایسک (یعنی) بو کلامدن قصدی (بعض قرا) ائمه قرائتن بعضلری (مدایتدیلر) یعنی مد اصلی طبعی اوزرینه زیاده چکدیلر (وبعض قرا قصر ایتدیلر) یعنی مد اصلی طبعی اوزرینه مدینی زیاده ایتدیلر (دیمکدر) اما زیاده مدایتدیلر قوی راجع اولغله مقدارنی پسانه تصدی ایدوب (وبونک مرتبه سی) یعنی مدینک مقداری (قرائت عاصم) کوفی (و) عاصمک راویسی اولان (روایت حنص اوزره درت الف مقداری مد اوللقدر)

معلوم اوله که ائمه قرانک مشهور لری بو اون عدد ذوات کرامدرکه (اولکی نافع مدنی) ایکنجی ابن کثیر مکی بونلر حرهین ائمه لرننددر (اوچنجی ابو عمرو بصری) دردنجی ابن عامر شامی (بشجی عاصم) التنجی جزه (یدنجی کسائی بونلرک اوچی دخی کوفیدر) سکزنجی یعقوب بصری (طقوزنجی ابو جعفر مدنی) اونجی خلف البغدادیدر (وبوائمه لرک سکزینک ایکی شمر راوی لری وارددر قالون ایله ورش امام نافعک راویسی قنبل ایله بزى ابن کثیرک راویسی دوری ایله ابوشعیب السوسی ابی عمروک راویسی هشام ایله ابن ذکوان ابن عامرک راویسی حفص ایله ابوبکر بن عیاش عاصمک راویسی خلف ایله خلاد جزه نک راویسی دوری ایله ابوالخارث کسائینک راویسیدر امادوری ایکی امامدن روایت ایدر بری ابی عمرو وبری کسائیدر کذا فی التهذیب

○ باب مدلازم ○

لازم دیولغنده برشی برشیء ملازمت ایدوب برآن اندن ایرلماغه دیرلر بومده مدلازم تسمیه اولندیغی زیرا سبب مداولان سکون بونده دائماً اولدیغی کله یی ملازمت ایدوب ایرلمز (فچن) نه وقت (حرف مددن) که وایا الفدر (صکره سبب مد) که زیاده چکلمکه باعث اولان سبب (سکون لازم) یعنی کله دن هیچ مننک اولوب ایرلمز سکون (واقع اولسه) اول زمان (مدلازم اولور) سؤال ایدوب (مدلازم نه دیرلر) دیرایسک (وقفاً) حالت وقفنده (ووصلاً) دخی حالت وصلنده بوقیدمدعارضدن احتراز ایچوندرکه انک سکونی وصل حالنده زائل اولور یعنی کله مابعدندن فصل اولوب اوزرینه وقف اولنسه ده ومابعدینه وصل اولنوب بتشдіر لسه ده ایرلیوب دائم و (ثابت اولان سکونه دیرلر) ودخی (مدلازم درت درلودر بری) یعنی اولکیسی (مدلازم کلمه مثقله در) کلمه مثقله دیواولی حرف مد ثانی مدغا فیه شده لی و سکونی لازم اولان کله یه دیرلر (مثالی ولا الضالین) بومثاله حرف مدکه ضادک مابعدنده ضاده متصل اولان ماقبلی مفتوح الفدر سبب مدحرف مد اولان الفک مابعدنده کی لام مشدده سا کنه درکه سکونی حالت وصلنده و حالت وقفنده ثابت ودائمدر (الحاقه) بونده دخی حرف مدحایه متصل اولان ماقبلی مفتوح الفدر سبب مدحرف مداولان الفک مابعدنده کی قاف مشدده سا کنه درکه سکونی حالت وصلنده و حالت وقفنده ثابت ودائمدر (تأمرونی کبی) بومثاله حرف مدماقبلی مضوم و او سا کنه در سبب مد مابعدنده کی نون مشدده سا کنه درکه سکونی هر حالده ثابت ودائمدر بومثال حرف مدک و او اولدیغنه مثالدر (وبری)

یعنی اینجیسی (مد لازم کلمه مخففه در) یعنی شده سزا اولمغه تلفظی خفیف و قولایدر
 (مثالی آلان کبی) بونده حرف مد همزه استفهامی مدایدن الف بدقدره درو سبب
 مدالف مقدره نك مابعدنده کی لام سا کنه در که سکونی لازمدر (وبری) یعنی
 او چنجیسی (مد لازم حرف مثقلدر) حرف مثقل دیو حین تلفظده اول حرف کلمه
 مشدده مثقله کبی تلفظ اولنان حرفه دیر لر هر نقدر ظاهرده مشدد دکل ایسه ده
 (مثالی الف لام میمک لاهی) بونده لامک حرف مثقل اولسی زیر لام هر نقدر کتابته
 حرف صورتده ایسه ده حین تلفظده کلمه مثقله صورتته کیرر زیر لام دیند کده
 لفظ لام کندویه متصل اولان الف که حرف مددر مابعدنده کی میم سا کنه او غرار
 میمک ایسه سکونی لازمدر و بومیم سا کن دخی نه مابعدنده کی میم کلمه سنک میم
 اولنه او غرار دقده ادغام مثاین حکمنه کیروب میملر تلفظده ادغام اولنور واولی
 حرف مدثانی مدغافیه اولوب تمام ثقیلالشوب مثقل اولور بونوره هر نقدر حرف
 مثقل دینسه ده حقیقتده بوئر کلمه مثقله در و اشغیکه حرف مخفف دیدیکی دخی
 حقیقتده کلمه مخففه در کتاب کریمده حرف صورتده یازلدقارینه بناء حرف مثقل
 و حرف مخفف ایله توصیف اولندیلر (والف لام میم صادق لاهی) بو مثال دخی
 اولکی مثالک مثیلدر بطبقه (وطاسین میمک سینی کبی) بونده سینک حرف مثقل
 اولسی زیر اسین هر نقدر کتابته حرف صورتده ایسه ده حین تلفظده سین دیند کده
 حرف سین مابعدنده کی حرف مد اولان یاء سا کنه دنضکره نون سا کنه او غرار که
 بونونک سکونی لازمدر بونون سا کن دخی مابعدنده کی میم کلمه سنک میم اولنه
 او غرار دقده ادغام مع الغنه حکمنه کیروب نون سا کن میه قلب اولنوب ادغام اولنور
 اولی حرف مدثانی مدغافیه اولوب ثقیلالشوب مثقل اولور (وبری) یعنی در دنجیسی
 (مد لازم حرف مخففدر) یعنی مقدمکی کبی ثقیل ومدغم اولیوب خفیف اولاندر
 (مثالی الف لام میمک میمی) بومیم هر نقدر کتابته حرف صورتده ایسه ده تلفظ
 اولند قده میم اولی مابعدنده کی مد اولان یادنضکره حالت وصلنده و حالت وقفنده
 سکونی لازم اولان میم سا کنه او غرار یوب واول میم سا کن بشقه کندی جنسندن
 برشیته ملاقی اولدیغندن مد لازم حرف مخفف اولدی بوده حقیقتده کلمه مخففه در
 (والف لام میم صادق میمی وصادی) بومیمک دخی مد لازم حرف مخفف اولدیغی
 آنفا بیان اولندیغی کبیدر اما صادق مد لازم حرف مخفف اولدیغی زیر ابو دخی هر نقدر
 اکتابته حرف صورتده ایسه ده تلفظ اولند قده صادق مابعدنده کی حرف مد اولان
 فه او غرار یوب اندن مابعدنده کی حالت وصلنده و حالت وقفنده سکونی لازم و ثابت

اولان دال سا کنه اوغرایوب واول دال سا کنه بشقه کندی جنسندن برشیئه
ملاق اولدیغندن مدلازم حرف مخفف اولدی (و الف لام رانک می و ح ا می ک می
کی) میلرک حکمی ماسبق کیدر جله سنک مدلری بر در (مدلازمک) کرک کلمه مثله
و کرکئه مخفف کله اولسون کرک حرف منقل و کرک حرف مخفف اولسون (مدی و اجبردر)
یعنی قصری جائز دکدر (متفق علیه اولدیغیچون) یعنی جله ائمه قرائتک مداو لنسند
اتفاق ایتدکریچون مداصلی اوزره زیاده مداو لنسی لازمدر (و بونک) یعنی مدلازمک
مرتبه سی یعنی چکلم سنک مقداری (درت الف مقداری مداو لنقدرد) یعنی چکلم کدر

باب مدعارض

عارض دیولتده صکره دن اولان شیئه دیر لر بوبابه مدعارض دیندیکی زیر اونده
سبب مداو لان سکون وقف سببیه صکره دن حادث و عارض اولوب بواجلدن مد
اولنق دخی عارض اولمغله مدعارض تسمیه اولندی (قچن) نه زمان (حرف مد)
اولان و او یا الف (دن صکره سبب مد) یعنی مداصلی اوزرینه زیاده چکلمکه سبب
اولان (سکون عارض) یعنی صکره دن حادث اولان سکون (واقع اولسه) اول زمان
اول مد (مدعارض اولور) ا کر سؤال ایدوب (سکون عارض نه دیر لر)
دیر ایسک (وقف ثابت) یعنی برکلمه اوزرینه وقف اولنوب طور لدقده سکون حادث
و ثابت اولوب (و صلا ساقط) و اول اوزرینه وقف اولنان کلمه مابعدنه وصل
اولندقده زائل و ساقط (اولان سکونه دیر لر) زیرا وفق مقتضای سکون
و وصل مقتضای حرکت در (مثالی یلمون) بومثالده حرف مدماقبلی مضموم
و اوسا کنه در و سبب مد مابعدنه کی اوزرینه وقف اولنان نون متوحه در که
نون اوزرینه وقف اولمغله نونک حرکت سی کیدوب سا کنک عارض اولدی و ماقبلی
دخی حرف مداو لمغله مدعارض اولدی تاکه سا کن اولان حرف لر حق لرینی
مداو لمغله استیفا ایدلر اکر نون اوزرینه وقف اولنمه ایدی مدعارض اولیوب
بلکه مدطبیعی اولدیغی حالده حرف مدماقبلی قالور ایدی بومثال حرف مداو اولدیغنه
مثالدر (یوم الدین) بوده حرف مدیا اولدیغنک مثالدر ایمدی بومثالده حرف
مدماقبلی مکسور یاء سا کنه در سبب مد اوزرینه وقف اولنان نون مکسوره در که
وقف اولمغله سا کن قلوب ماقبلی دخی حرف مداو لمغله مدعارض اولدی
(نستعین کی) بودخی یأیدر حرف مدماقبلی مکسور یاء سا کنه در سبب مد
اوزرینه وقف اولنان نون مضمومه در که وقف اولمغله سا کن قلوب ماقبلی
دخی حرف مداو لمغله مدعارض اولدی سا کن اولان حرف لر مدمسببیه حق لرینی

استیفا ایتسون ایچون (مدعارضك مدی) یعنی مداصلی طبیعی اوزرینه زیاده
 مداولنسی (جائزدر مختلف فیه اولدیفیچون) یعنی ائمهلك بعضی مدطبیعی
 اوزرینه مدعارضك مدنی زیاده ایتشار بعضاری مدطبیعی اوزرینه قصر
 ایتشار بواجلدن مدی جائز مرتبه سنده اولوب واجب اولدی (اما بونك مرتبه سی)
 یعنی مدعارضك چكلمسك مقداری (اولدرکه یقین) نه وقت ونه زمان كلمه نك
 (آخری مفتوح) یعنی اوستون (اولسه اوچ وجه) یعنی اوچ درلو مدائلك (جائز
 اولور) كه اولكیسی (طول) یعنی اوزون مدكه درت الف مقداری مدائلك ایكنجیسی
 (توسط) یعنی اورطه مدكه اوچ الف مقداری مدائلك اوچنجیسی (قصر)
 یعنی قیصه مددر بوندن مقصود حرف مدك مدطبیعیسی اولان برالف مقداری
 مد اوزرینه قصر ایتكدر (واكر) كلمه نك آخری (مكسور) یعنی اسره
 (اولسه درت وجه جائز اولور) انلك اوچی ذكرا اولنان (طول توسط قصر) دركه
 مقدارلری بیان اولندی (برده روم) بودردنجیسیدر روم دیو کیزلو آواز ایله
 حرکه طلب ایتكه دیرلر تعریفی متنده کاور یعنی آخری حرفك حرکه اصلیه سی
 کسره اولورسه اول کسره بالكلیه وقف سبیلله محو و مضمحل اولماسون دیو
 خفیفه اول کسره حرکه بی طلب ایتكه دیرلر (واكر) كلمه نك آخری (مضموم
 اولسه) بوصورته (یدی وجه جائز اولور) انلك اوچی (طول توسط قصر)
 دردنجیسی (طول ایله اشمام) اشمام دیو سکوندن صکره دوداقلری یومغه دیرلر
 بشنجیسی (توسط ایله اشمام) التنجیسی (قصر ایله اشمام برده) یعنی طول و توسط
 و قصر و اشماملری یله یله برده (روم) دركه یدنجیسیدر یعنی آخری حرفك حرکه
 اصلیه سی ضمه اولور ایسه حین وقفده طول یا توسط و یا قصر دن بریله عمل اولندقه
 هم اشمام اولنور و همده روم اولنور اما کسره اولورسه انجق روم اولنور و اكر
 موقوف علیه اولان حرفك ماقبلی حرف مدو یا حرف لین اولورسه بوصورته
 روم انجق قصره مخصوص اولوب سائرلرنده جاری اولماز زیرا روم وصل
 حکمنده در و قصر دن مراد حرف مدلری برالفدن زیاده چكمیوب اكا قصر
 ایتكدر یوخسه هیچ چكمه مك دكدر اما حرف لینلرده قصر مدی بالكلیه ترك
 ایتكدر (ودخی روم نیه دیرلر) دیو سؤال اولنورسه روم دیو (کیزلو آواز) یعنی
 کیزلی سس و صوت (ایله حرکه طلب ایتكه دیرلر) عربجه بونك (تعریفی الروم
 طلب الحركه بصوت خفی) معناسی ذكرا اولنان ترکیجه تعریفدر (ودخی اشمام نیه
 دیرلر) دیو سؤال اولنورسه اشمام دیو (سکوندن صکره دوداقلری یومغه) یعنی بمولسنه

(دیرلر) عربچه بونك دخی (تعریفی الاشمام انضمام الشفتین بعد السكون) دركه بونك دخی معنای ترکیجه ذکر اولنان تعریفدر * معلوم اوله كه مدبا بلرنده مدلك اتمام واعتنا اولمسنده اصل وسند اولان شو حدیث شریفدر كه حضرت انس رضی الله تعالی عنه دن سؤال اولندیكه رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك قرائتی نه وجهله ایدی یو دیلر كه * كان صلی الله تعالی علیه وسلم بمدصوته مدا * یعنی رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری قرائت ایتدكلرنده صوت شریفلرینی مدا یمككه مد یعنی اوز اتمغله اوزادرلر ایدی دیدی ایدی بوخبر معتبر مد متصله ومد منفصله وما عدلرك جمله سنه عام وشامل اولمغله مدله اعتمالا زم اولوب قرائتك اهمندن اولدی كذا فی شرح در الیتیم

○ باب مد لین ○

لامك كسریله لین دیولغنده یومشق نسنه یه دیرلر بوكا مد لین دیندیكى سهولت ولینت ایله مدی قبول ایتدیكچو ندر (چن حرف لیندن صكره) معلوم اوله كه واو یا الف دیدیكمز حرفلر ساكن اولوب ما قبللرینك حرکه لری كندی جنسلرندن اولورسه كه واوك جنسی حرکه ضمه در یانك جنسی حرکه كسره در الفك جنسی حرکه قحه در اول وقت اول حرفلره هم حرف مد وهم حرف لین تسمیه اولنور اما اكر ما قبللرینك حرکه سی كندی جنسلرندن اولمازایسه اول وقت انلره حروف لین تسمیه اولنوب حروف مد تسمیه اولماز ایمدی الف دائماً هم حرف مد وهم حرف لیندر زیرا الف دائماً ساكن اولوب ما قبلنك حرکه سی دخی كندی جنسندن اولور اما واو ایله یانك حرکه لری كاه كندی جنسلرندن اولور اول وقت هم حرف مد وهم حرف لین اولورلر نه كیم مرور ایتدی وكاه كندی جنسلرینك غیری اولور اول زمان انجق حرف لین اولوب حرف مد اولمازلر وبو حرفلره حرف لین تسمیه اولندیغی بونلر لسانه تعب وكلفت ویرمیه رك سهولت ولینت ایله خروج ایتدكلری ایچوندر وحروف مد تسمیه اولندقلری بونلر اغزك وبوغازك بوشلغندن خروج ایدوب بر محل ومخرج معینده سائر حرفلر کی تمکن وتخیز ایتیه رك مداولنه رق هوایه منتهی اولوب صوت دو كنجه مدی قبول ایدرلر بواجلدن بونلره حروف مد تسمیه اولندی یوقاروده ذكری مرور ایلدی (سبب مد سکون واقع اولسه) سکون کر كسه لازم اولسون وکر كسه عارض اولسون اول وقت (مد لین اولور) اكر سسؤال اولنوب (حرف لین نیه دیرلر) دیرایسك (واو) یاخود (یاساكن اولسه لر ما قبللری) یعنی اوست

طرفلری (مفتوح اولسه اکا) یعنی بوصفت ایله موصوف اولان واوه ویا به
 (دیرلر مثالی والصیف) بومثالده حرف لین ماقبلی مفتوح یاء ساکنه در و سبب
 مد فا اوزرینه وقف اولمغله فایه عارض اولان سکون عارضدر ایمدی حرف
 لیندنصکره سبب مدسکون واقع اولمغله مدلین اولدی (علیه) بودخی حرف لین
 یا اولمغله هر حالده مثال سابق کبیدر (من خوف ولا نوم کبی) بونلرده دخی
 حرف لینلر ماقبلری مفتوح واو ساکنه لر در سبب مد مابعدلرنده کی اوزرلینه
 وقف اولنان فاء مکسوره و میم مضمومه درکه وقف اولنمق حسیله ساکن
 قلندیلر بوسکون سببیله مدلین اولدیلر (مدلینک مدی جائزدر مختلف فیه
 اولدیغیمون اما بونک) یعنی مدلینک مدینک (مرتبه سی اولدرکه قچن بونده)
 یعنی مداینده (سبب مد) مداصلی طبعی اوزرینه زیاده چکه که سبب اولان (سکون
 لازم اولسه) سکون لازم حالت وصلنده و حالت وقفنده ثابت اولان سکوندر
 نه کیم مرور ایلدی (ایکی وجه) یعنی ایکی درلو مد ایتک (جائز اولور)
 بری (طول) درکه درت الف مقداری مد اولنمقدرو بری (توسط) درکه اوج الف
 مقداری مد اولنمقدردر (مثالی که بعض و جمع سقده واقع اولان عینلر کبی) بومثالدرده کی
 عین لفظلرنده حرف لینلر ماقبلری مفتوح یاء ساکنه لر در سبب مد حالت وصلنده
 و حالت وقفنده سکونی لازم اولان یانک مابعدنده کی نون ساکنه لر در بواجلدن
 بونلر زیاده مد اولنور (واکر) سبب مد (سکون عارض اولسه) یعنی حرف مد
 دنصکره سبب مدسکون عارض واقع اولسه سکون عارض و قف ثابت و صلا ساقط
 اولان سکوندر اولوقت مدلین (مد عارض کبیدرکه اوج) وجه که طول توسط
 قصر در (یادرت) وجه که طول توسط قصر برده روم (یایدی وجه) که طول
 توسط قصر طول ایله ایشام توسط ایله ایشام قصر ایله ایشام برده روم (جائز
 اولور مثالی مقدم ذکر اولنان مثاللر کبی) اول مثاللر والصیف من خوف
 ولا نوم درکه بونلرده بو ذکر اولنان وجهلرک جمله سی جائز و جایدر * معلوم
 اوله که بو ذکر اولنان مدک اسباب لفظی سندن ماعدا ایکیده سبب معنوی سی واردرکه
 بری قصد تعظیم و مبالغه در حق جل و علایه دعا و ثنا و استغاثه و کلمه توحیدده اولدیغی
 کبی و بری دخی یا لکن مبالغه درکه لاء تبرئه کبی مثلاً برشیئی نفی ایتدکه مبالغه قصد
 اولوب لاریب و لاشبه و لاجرم و لامر دله و لاشریک له کیلرده حرف مدی ظاهرده
 سبب مداو لقسزک مد اصلیسندن زیاده مد ایتک جائز در کذا فی الدر یتیم

— باب تنوین و نون ساکن —

تنوین دیو علماشول نون ساکنه دیرلر که کلمه نك آخر حرکه سته تابع و لاحق اولوب وانکله تأکید فعل قصد اولمز معنی تعریفی بودراما اسماء تعریفی (تنوین) دیو ترکیجه (ایکی اوستونه) مثلاً آ (وایکی اسره) مثلاً ا (وایکی اوتزه) مثلاً ا (دیرلر و امانون ساکن) که تنوینک غیردیر کاه بونون ساکن ايله تأکید فعل قصد اولور نون مخففه کبیکه امره ونهیه داخل اولور و کاه کلمه نك آخر کی حرفی نون اولغله ساکن اولدقه اکادخی نون ساکن دینلور ان ان لن کن کلمه لرنده کی اولان نون ساکنه لر کی (جزملی) یعنی حرکه سز (نونه دیرلر) نونلرک هر قغیسی اولور سه اولسون بوقنده جمله سنک حکملری برسیاق اوزرده در مؤلفک بونلری بومحمله تعریفدن مقصودی مابعدنده کاه جک بابلرک اکثرنده انلرک حکملری جاری اوله جغه توطه و تنبهدر

— باب اخفاء —

ایمدی اخفا حروفه طاری اولان صمات عارضه لردن برصفتدر لغتده اخفا دیو برشیی کیزلیوب سترایتمکه دیرلر اما علم ادا ده تشدید سز اظهار ايله ادغام بینده ننه نك بقاسیله اولان حال و قرأته دیرلر (حرف اخفا) یعنی اخفا صفتیه متصف اولان حرفلر (اون بش حرفدر که بویته او لکی) یعنی کلمه لر نك او لکی (حرفلر دیر) برنجی صاد (صف) ایکنجی ذال (ذا) او چنجی ثاء (ثا) دردنجی جیم (جود) بشنجی شین (شخص) التنجی قاف (قد) یدنجی سین (سما) سکزنجی کاف (کرما) طقوزنجی ضاد (ضع) اوننجی ظاء (ظالما) اون برنجی زای (زد) اون ایکنجی ثاء (تقی) اون او چنجی دال (دم) و اون دردنجی طاء (طالبا) اون بشنجی فاء (فتری قچن) نه وقت (تنوین) که ایکی اوستون وایکی اسره وایکی اوترده در هر قغیسی اولور سه (و یانون ساکن) که حرکه سز جزملی نوندر (بو) ذکر و اشارت اولنان (اون بش حرفدن برینه اوغراسه) یعنی الت یاننده مقارن و متصل واقع اولسه (اخفا) صفتی اجرا اولتق لازم (اولور مثالی غنی کریم) بومثاله حرف اخفا کریمک کافیدر که ماقبلنده کی یانک تنوینی کافه اوغرامش (وقع قریب) بونده دخی حرف اخفا قریبک کافیدر که ماقبلنده کی حانک تنوینی قافه اوغرامش (عن صلاتهم کبی) بوراده دخی حرف اخفا صلاتهمک کافیدر که ماقبلنده کی عنک نون ساکنی صاده اوغرامش بواجلدن بونلرده اخفا صفتی اجرا ایتک لازم اولور (تعریفی الاخفاء) یعنی اخفا دیدیکمز

(حالة بین الاظهار والادغام عاریة عن التشدید مع بقاء الغنة) غنة نك بقاسیله تشدیددن عاری اولدیغی حالده اظهاریله ادغام بیننده برحالت وقرائندر غنه ککزدن کلن صوته دیرلر * معلو اوله که تنوین ایله نون ساکنک اخفاسی ذاتلری بالکایه کیدوب غنه صفتی باقی قالمقدردن انک ایچون دل اوچی حین اداده بوشده اولمیدر اما یمیک اخفاسی ذاتنی بالکلیه کیدر میوب دوداقلری بر برینه باصمیه رق ذاتنی فی الجملة ستر ایتکدر اقلابده دخی حال بویله در زیرامیم ساکن بایه اوغراسه اخفا اولتق مختاردر کذا فی الدر

— باب اظهار —

اظهار لغتده آشکار ایتکه و ظاهر قیلغه دیرلر اما اصطلاحده اظهاریبو حرفلرک بینلری فصل اولنوب آچیلهرق او قونمغه دیرلر ائمدی جمیع حروفده و جمیع صفاتده کرک صفات لازمه اولسون و کرک صفات عارضه اولسون صفتی اصلدر و هر برشیکه اصل اوله انک علت اخرایه استناده احتیاجی یوقدر اما اگر برمانع و علت عارض اولورسه اولوقت اول مانعک مقتضاسی مثلاً ادغامدن اخفادن اقلابدن هر نه ایسه اجرا اولنور و اگر اول مانعبر بولنماز ایسه اظهاریتمک واجب یا جائز اولور محلنه کوره * ائمدی تنویندن و نون ساکندنصکره اخفادن و ادغامدن و اقلابدن و تسهیلدن سالم اولان (حرف اظهاری الی حرفدر که بو اسماء) الیه (شریفه لک اولکی حرفلیدر) که جمله سی حروف حلقدر بو حرفلره اوغرایان تنوین و یانون ساکن اوزرنده مکث و توقف جائز دکادر اگر مکث اولنسه غنه اولور بو حرفلرده غنه دن احتراز لازمدراول حرفلرک اولکیسی همزه (الله) ایکنجیسی هاء (حی) اوچنجیسی خاء (خالق) درنجیسی عین (عدل) بشنجیسی غین (غنی) التنجیسی هاء (هادیا) در (چقن تنوین و یانون ساکن بو) ذکر و اشارت اولنان (اللی حرفدن برینه اوغراسه اظهاری اولور) یعنی ادغامسز اخفاسز اقلابسز آشکار او قونورلر (مثالی غفور حلیم) بو مثالده حرف اظهاری حلیم نك حاسیدر ماقبلنده کی غفورک راسنک تنوینی حایه اوغرا دیغیچون اظهاری اولدی (من آمن) بونده حرف اظهاری آمن نك همزه سیدر ماقبلنده کی منک نون ساکنی همزه یه اوغرا دیغیچون اظهاری اولدی (من خوف کبی) بونده دخی حرف اظهاری خوفک حاسیدر ماقبلنده کی منک نون ساکنی حایه اوغرا دیغیچون اظهاری اولدی اظهاریک (تعریفی الاظهار) اظهاری دیدیکمز (هو الانفصال تباعدا بین الحرفین) حرفلرک بینلری فصل اولنوب آچیلهرق او قونمقدردن ذکر اولنان حرفلر ایله تنوین و نون ساکنک اراالرنده بعدیت اولدیغی اجلدن اظهاری ایتک لازمدر